

Huvudman

Gällivare kommun
post@gallivare.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolorna Sjöparksskolan A och B i Gällivare kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 7 februari 2023

Beslutet i korthet

Skolinspektionen inledde under 2022 en tillsyn av Sjöparksskolan A och B i Gällivare kommun. I beslut den 7 februari 2023 förelades huvudmannen Gällivare kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. I vissa delar förenades föreläggandet med vite. Skolinspektionen tilldelade även huvudmannen en anmärkning i vissa delar. Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning med anledning av beslutet.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen vidtagit åtgärder och avhjälpt bristerna avseende undervisningstid och undervisning i ämnena NO och teknik. Huvudmannen har beslutat om en timplan för skolan som överensstämmer med bestämmelserna om fördelning av garanterad undervisningstid för mellanstadiet och högstadiet. Huvudmannen har anställt lärare att undervisa i de aktuella ämnena samt lagt ut undervisningstid för att kompensera för den tid som elever gått miste om under föregående läsår.

Skolinspektionen bedömer vidare att bristerna vad gäller erbjudande om studiehandledning på modersmålet och särskilt stöd har åtgärdats.

I samband med uppföljningen av tidigare beslut har Skolinspektionen även utrett om verksamheten uppfyller författningarnas krav inom områden som inte granskats tidigare och nya brister har framkommit. Skolinspektionen har konstaterat brister vad gäller undervisningstid i ämnet slöjd, mottagande av nyanlända elever, extra studietid, ordningsregler och användande av mobiltelefoner. Skolinspektionen har dock inte funnit några brister vad gäller undervisningstid i musik samt modersmålsundervisning.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Gällivare kommun att senast **onsdag den 10 april 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande undervisning och mottagande av nyanlända elever. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Gällivare kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Gällivare kommun ska vidta följande åtgärder

Undervisning

1. Se till att eleverna får den garanterade undervisningstiden i ämnet slöjd, fördelat utifrån den stadiindelade timplanen, om inte avvikelser är beslutade genom beslut om anpassad studiegång, anpassad timplan eller prioriterad timplan. Av huvudmannens redovisning ska det framgå hur undervisningen i slöjd är schemalagd under vårterminen 2024 och vilken undervisning eleverna har fått i ämnet under vårterminen 2024 fram till och med den 28 mars 2024 (3 kap. 12 och 12 h §§, 10 kap. 4-5 §§ skollagen, 9 kap. 3, 4 och 4 a §§ samt bilaga 1 skolförordningen).
2. Se till att undervisningen i slöjd bedrivs under ledning av lärare som ansvarar för undervisningen. Undervisningen ska ledas av legitimerade och behöriga lärare om inte någon av skollagens undantagsregler är tillämpliga. De personer som bedriver undervisning ska vara anställda som lärare. Huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder ska innefatta uppgift om vilka lärare som ansvarar för undervisningen i slöjd, anställningsavtal för berörda lärare samt underlag som styrker deras legitimation och behörighet alternativt, om någon av skollagens undantagsregler är tillämpliga, deras erfarenhet och utbildning. Huvudmannen ska även redogöra för skälen till varför huvudmannen bedömt att en undantagsregel varit tillämplig för varje lärare som bedriver undervisning med stöd av en sådan undantagsregel (1 kap. 3 § och 2 kap. 13, 15 och 18-21 §§ skollagen).

Mottagande av nyanlända elever

1. Se till att använda Skolverkets kartläggningsmaterial för bedömning av nyanlända elevers kunskaper steg 1 och 2 vid bedömning av nyanlända elevers

kunskaper. I samband med redovisningen av vidtagna åtgärder ska huvudmannen ge in samtliga bedömningar som gjorts vid Sjöparksskolan under vårterminen fram till och med den 28 mars 2024. Huvudmannen ska även redogöra för vilka överväganden, utifrån den enskilda elevens förutsättningar och behov, som gjorts kring i vilken omfattning Skolverkets kartläggningsmaterial behöver användas vid bedömningarna enligt ovan (3 kap. 12 c § skollagen och 3 § Skolverkets föreskrifter om underlag för bedömning av nyanlända elevers kunskaper [2016:10]).

2. Se till att elever inte ges undervisning i förberedelseklass under längre tid än två år. I samband med redovisningen av vidtagna åtgärder ska huvudmannen redogöra för vilka elever som ges undervisning i förberedelseklass och hur lång tid dessa elever har undervisats i sådan klass (3 kap. 12 f § skollagen).
3. Se till att elever inte omfattas av ett beslut om prioriterad timplan under längre tid än ett år. I samband med redovisningen av vidtagna åtgärder ska huvudmannen uppge vilka elever som har prioriterad timplan samt hur länge var och en av eleverna har omfattats av ett sådant beslut (9 kap. 4 a § skolförordningen [2011:185]).

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen Gällivare kommun en anmärkning avseende brister rörande extra studietid, ordningsregler och användande av mobiltelefoner. Gällivare kommun ska senast **onsdag den 10 april 2024** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser studiehandledning på modersmålet, särskilt stöd och modersmålsundervisning.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå.

Om ärendet

Sjöparksskolan A och B i Gällivare kommun utgör två skolenheter som omfattar årskurserna 7-9, men har inom ramen för ärendet behandlats sammanhållet och kommer därför refereras till som Sjöparksskolan eller enbart skolan.

Skolinspektionen genomförde under vårterminen 2022 en tillsyn av Sjöparksskolan, ärenden med diarienummer 2022:3140 och 2022:3141. Efter genomförd utredning beslutade Skolinspektionen den 4 juli 2022 att förelägga Gällivare kommun att senast den 25 november 2022 vidta åtgärder för att avhjälpa brister rörande särskilt stöd och studiehandledning på modersmål. Vidare tilldelade Skolinspektionen Gällivare kommun en anmärkning för brister avseende frånvaro och svenska som andraspråk.

Under höstterminen 2022 mottog Skolinspektionen uppgifter om att elever vid Sjöparksskolan inte fick sin garanterade undervisningstid. Uppgifterna utreddes vidare i ärende med diarienummer 2022:8897.

Utifrån inkommen redovisning från huvudmannen och genomförda digitala intervjuer beslutade Skolinspektionen den 7 februari 2023 att vid vite av 700 000 kronor förelägga Gällivare kommun att senast den 8 maj 2023 vidta åtgärder avseende brister rörande undervisning. Skolinspektionen beslutade även att förelägga huvudmannen att vidta åtgärder för att avhjälpa brister avseende studiehandledning på modersmål samt att tilldela huvudmannen en anmärkning för brister avseende särskilt stöd. Skolinspektionen avslutade ärendet i den del det avsåg frånvaro och undervisning i svenska som andraspråk.

Gällivare kommun har den 4 maj 2023 inkommit med en redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av föreläggandena och anmärkningen. Skolinspektionen har utrett ärendet genom digitala intervjuer den 31 maj och 1 juni 2023, skolbesök den 26 och 27 september 2023 samt digitala intervjuer den 13 och 16 oktober 2023, varvid elever, lärare, elevhälsan, rektorerna och huvudmannen intervjuats. Som en del av utredningen har även dokumentation granskats och huvudmannen har inkommit med skriftliga kompletteringar. Huvudmannen har fått yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Skolinspektionen har i nu aktuellt beslut tagit ställning till om Gällivare kommun har följt föreläggandena och vidtagit åtgärder med anledning av anmärkningen samt om påtalade brister har avhjälpats. Skolinspektionen har i samband med uppföljningen av ärendet även utrett och tagit ställning till om verksamheten vid Sjöparksskolan följer gällande bestämmelser om trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling, mottagande av nyanlända elever, extra studietid samt modersmålsundervisning.

I de fall enskilda elever omnämns i beslutet framgår vilken elev som avses av elevförteckning, aktbilaga 46.

Frågan om utdömande av vitesbeloppet i Skolinspektionens beslut den 7 februari 2023 kommer att behandlas separat.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar enligt 2 kap. 8 § skollagen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Vidare ska huvudmannen enligt 4 kap. 7 § skollagen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten.

Föreläggande

Undervisning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen beslutade den 7 februari 2023 att vid vite förelägga Gällivare kommun att vidta åtgärder avseende brister rörande undervisning. De påtalade bristerna bestod i att elever under höstterminen 2022 i stor utsträckning inte hade fått den undervisningstid som huvudmannen beslutat om för de olika årskurserna i de naturorienterande ämnena och teknik samt att många elever inte hade någon undervisning alls i dessa ämnen och därför inte fick undervisning i samtliga ämnen som grundskolan ska omfatta. Vidare bedömde Skolinspektionen att det utgjorde en brist att undervisningen vid Sjöparksskolan inte alltid sker under ledning av lärare, då utredningen visade att det förekom att husvikarier som inte var anställda som lärare eller lärare i andra klasser höll i lektioner i vissa klasser utan att det fanns någon lärare som hade det övergripande ansvaret för de aktiviteter som genomfördes på lektionerna. Ytterligare en brist var att fördelningen av den garanterade undervisningstiden i de naturorienterande och de samhällsorienterande ämnena på mellanstadiet och högstadiet inte framgick av huvudmannens timplan.

I nu aktuellt beslut har Skolinspektion även utrett och tagit ställning till om Gällivare kommun följer gällande bestämmelser om undervisningstid i slöjd och musik.

Timplan

Huvudmannen har inkommit med en reviderad timplan för grundskolan. Av timplanen framgår fördelningen av den garanterade undervisningstiden i de naturorienterande och de samhällsorienterande ämnena på mellanstadiet och högstadiet.

Undervisning i naturorienterande ämnen och teknik

Av inkommen redovisning samt uppgifter från lärare och rektorer framgår att Sjöparksskolan sedan början av vårterminen 2023 anställt olegitimerade lärare för att täcka de tidigare vakanta tjänsterna i naturorienterande ämnen och teknik och att dessa lärare har tidsbegränsade anställningar. Gällivare kommun har uppgett att huvudmannen genom kontinuerlig annonsering både lokalt, rikstäckande och utomlands samt genom deltagande i rekryteringsmässor utan framgång försökt anställa legitimerade och behöriga lärare till Sjöparksskolan. Skolinspektionen har vidare kontrollerat att Sjöparksskolan annonserar efter behöriga och legitimerade lärare i naturorienterande ämnen och teknik på bland annat Arbetsförmedlingens hemsida.

Huvudmannen har upprättat en plan för hur eleverna ska få igen den undervisningstid som de missade i de naturorienterande ämnena och i teknik under höstterminen 2022, och av elevernas scheman för vårterminen 2023 framgår att den missade undervisningstiden har lagts ut i enlighet med vad huvudmannen har uppgett. Av uppgifter från elever och lärare framgår vidare att schemalagda lektioner genomförs under ledning av personal som är anställda som lärare och som har det övergripande ansvaret för den undervisning som bedrivs på lektionerna.

Vid Skolinspektionens intervju med rektorerna i slutet av vårterminen 2023 framförde myndigheten att det fanns en diskrepans mellan huvudmannens respektive Skolinspektionens beräkningar av hur mycket undervisningstid vissa klasser, klass 7a3, 8b1 och 8b2 under läsåret 2022/23, ska få för att ta igen den undervisningstid som de gick miste om under höstterminen 2022. Enligt Skolinspektionen hade dessa klasser fått igen för lite tid. Vid intervju med rektorerna i oktober 2023 uppger rektorerna att de aktuella klasserna under läsåret 2023/24 får ytterligare kompensation för undervisningstid som de gått miste om, bland annat genom att lektioner har förlängts.

Undervisning i musik

Av inkomna scheman under vårterminen 2023 samt uppgifter från lärare och rektorerna framgår att det under vårterminen 2023 saknades en lärare i musik, varför flera klasser stod utan musikundervisning under hela terminen. Detta gäller i vart fall dåvarande klass 7a1, 7a2, 7a3, 7b1, 7b2, 7b3, 8a1, 8a2, 8a3, 8b1 och 8b2.

Inför höstterminen 2023 har skolan anställt en olegitimerad lärare i musik. Av inkomna scheman för höstterminen 2023, uppgifter från elever, lärare och rektorerna samt dokumentation från huvudmannen framgår att dessa klasser nu erhåller musikundervisning samt att den undervisningstid som eleverna gick miste om under vårterminen 2023 har lagts ut under läsåret 2023/24.

Undervisning i träslöjd

Lärare och rektorerna uppger att en av lärarna som undervisar i träslöjd avslutade sin anställning vid skolan i slutet av september 2023. Den kvarvarande läraren i träslöjd, som tidigare haft en deltidstjänst, har nu erhållit en heltidstjänst och täcker upp för en del av de lektioner som läraren som slutade tidigare ansvarade för. Trots detta finns det enligt rektorerna fem klasser i årskurs 7 som inte får någon undervisning i träslöjd. Lektionerna i träslöjd ställs in för dessa klasser och eleverna får ingen annan undervisning istället för de uteblivna lektionerna.

Rektorerna och huvudmannen uppger att rekrytering av en träslöjdlärare pågår, men beskriver samtidigt att det är svårt att hitta en lämplig person. Huvudmannen beskriver att skolan utannonserat tjänsten och att rektorerna bedrivit uppsökande verksamhet med tidigare lärare i ämnet, men att detta inte gett resultat.

Av huvudmannens timplan framgår att den undervisningstid i slöjd som eleverna i årskurs 7, 8 och 9 ska få enligt timplanen motsvarar den undervisningstid som eleverna ska få i slöjd enligt den nationella timplanen.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 3 § skollagen framgår att med undervisning avses processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till skollagen och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden.

Enligt 2 kap. 13, 15 och 18-21 §§ skollagen ansvarar en legitimerad lärare för den undervisning som han eller hon bedriver och endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Om det inte finns någon legitimerad och behörig lärare att tillgå inom huvudmannens organisation eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna får en annan lärare bedriva undervisningen. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan lärare får som huvudregel bedriva undervisning under högst ett år i sänder och om en sådan lärare ska användas för att bedriva undervisning under längre tid än sex månader ska huvudmannen först fatta beslut om detta. Som huvudregel får endast den som har legitimation anställas som lärare inom skolväsendet utan tidsbegränsning.

I 3 kap. 12 § skollagen finns bestämmelser om anpassad studiegång.

Enligt 10 kap. 4-5 §§ skollagen ska undervisningen i grundskolan omfatta bland annat naturorienterande ämnen (biologi, fysik och kemi), samhällsorienterande ämnen (geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap), teknik, musik och slöjd, och den totala undervisningstiden för varje elev ska vara minst 6890 timmar. Av 9 kap. 3 skolförordningen framgår att bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden (timplan) finns i bilaga 1 till skolförordningen. Enligt timplanen för grundskolan är eleverna i högstadiet garanterade en minsta

undervisningstid om sammanlagt 264 timmar i de naturorienterande ämnena och 352 timmar i de samhällsorienterande ämnena, varav 75 timmar i respektive ämne. Resterande 39 respektive 52 timmar får fördelas fritt mellan de tre naturorienterande respektive de fyra samhällsorienterande ämnena. Även i mellanstadiet anges hur mycket undervisningstid eleverna ska få i vart och ett av de natur- och samhällsorienterande ämnena. Vidare framgår att eleverna i högstadiet är garanterade en minsta undervisningstid om sammanlagt 80 timmar musik och 140 timmar slöjd. Huvudmannen beslutar enligt 9 kap. 4 § skolförordningen efter förslag av rektorn om fördelning av undervisningstiden mellan årskurserna.

Enligt 5 kap. 2 § skolförordningen ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

I förarbetena, prop. 2009/10:165 s. 633, anges att i definitionen av undervisningsbegreppet ligger att lärandeprocessen sker under ledning av lärare. Med detta menas inte att dessa måste vara närvarande i undervisningslokalen eller motsvarande all lektionstid. Tanken är dock att för att en aktivitet ska klassas som undervisning måste en lärare ha det övergripande ansvaret för det som ska göras.

I förarbetena, prop. 2016/17:143 s. 17 och 19, anges att en viktig förutsättning för att eleverna ska kunna nå kunskapskraven¹ är att de får de undervisningstimmar som anges i timplanen. Den garanterade undervisningstiden i de olika ämnena har koppling till kursplanerna och de nationella proven.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar inledningsvis att huvudmannens timplan nu uppfyller författningarnas krav. Vidare visar utredningen att huvudmannen säkerställt att eleverna vid Sjöparksskolan får undervisning i ämnena NO, teknik och musik av personal som är anställda som lärare och i den omfattning som huvudmannen beslutat om vid fördelning av undervisningstid enligt den nationella timplanen samt att eleverna kompenseras för den undervisningstid som de gått miste om under föregående läsår. Skolinspektionen bedömer mot denna bakgrund att huvudmannens verksamhet vid Sjöparksskolan uppfyller författningarnas krav i dessa delar samt att tidigare konstaterade brister har avhjälpats.

Av utredningen framgår emellertid att det finns fem klasser i årskurs 7 som sedan slutet av september 2023 inte får den undervisning i slöjd som finns utlagd i deras scheman på grund av att en av lärarna i träslöjd har slutat på skolan. Dessa elever får därmed inte den undervisningstid i slöjd i årskurs 7 som huvudmannen beslutat

¹ Begreppet kunskapskrav i skollagen har fr.o.m. den 1 juli 2022 ersatts av begreppet betygskriterier i alla skolformer och årskurser där betygs sätts.

om vid fördelning av den garanterade undervisningstiden i enlighet med den nationella timplanen. Denna brist riskerar att leda till att eleverna inte får sin garanterade undervisningstid i ämnet slöjd.

Mottagande av nyanlända elever

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av dokumentation från huvudmannen framgår att det i september 2023 fanns nio nyanlända elever vid Sjöparksskolan, varav sju var inskrivna i förberedelseklass.

En lärare som undervisar i förberedelseklassen beskriver att när en nyanländ elev tas emot på Sjöparksskolan genomför skolan ett möte med eleven och dennes vårdnadshavare där elevens språkliga kunskaper och skolbakgrund diskuteras. Skolan använder Skolverkets kartläggningsmaterial i matematik och engelska vid bedömningen av nyanlända elevers kunskaper. Enligt läraren och rektorerna brukar bedömningen vara klar inom en till två månader. Rektorerna beskriver vidare att bedömningen utgör utgångspunkt vid schemaläggning och planering av elevens undervisning.

Skolinspektionen har begärt att få ta del av bedömningar avseende de två senaste nyanlända elever som Sjöparksskolan tagit emot. Skolinspektionen har då fått ta del av dokumentation som avser elev 29 och 30. Båda eleverna kom till Sverige höstterminen 2022, är inskrivna i skolans förberedelseklass och har prioriterad timplan. Avseende elev 29 har ett material i tre delar bifogats, med rubrikerna "Bedömning av skolordförråd, steg 1", "Bedömning av skolordförråd, steg 2" samt "Kartläggningsmaterial för nyanlända elever – Algebra Matematik, steg 3", varav endast det sistnämnda materialet kommer från Skolverket. Därtill har anteckningar från ett inskrivningssamtal bifogats. För elev 30 har endast anteckningar från ett inskrivningssamtal samt en inskrivningsblankett bifogats. Av denna dokumentation framgår hur länge eleven gått i skola i ett annat land samt att eleven tidigare under höstterminen 2022 tagits emot i en skola med en annan huvudman än Gällivare kommun. Ingen dokumentation från den tidigare skolan har bifogats.

En lärare i förberedelseklassen och rektorerna berättar att bedömningen av om en elev ska gå i skolans förberedelseklass görs utifrån bland annat elevens skolbakgrund och språk. Det är rektorn som fattar beslut om att en elev ska gå i förberedelseklassen. Eleverna i förberedelseklassen har även en ordinarie klass, som rektorn och ordinarie lärare i förberedelseklassen beslutar om utifrån en bedömning av om eleverna kan följa med i undervisningen för sin årskurs. Enligt rektorerna tas beslut om klassplacering direkt när en elev tas emot på Sjöparksskolan med utgångspunkt i omständigheter som elevernas trygghet, ålder och språk. En lärare i förberedelseklassen beskriver att eleverna i förberedelseklassen har praktiska ämnen i sin ordinarie klass från start, och om en elev är duktig på till exempel matematik eller engelska kan eleven få undervisning med sin ordinarie klass även i dessa ämnen. Läraren uppger vidare att en elev kan få undervisning i förberedelseklassen under som mest två år.

En lärare i förberedelseklassen och rektorerna uppger att det finns två elever, elev 23 och 24, som har varit i förberedelseklassen i två år och en månad. Anledningen till detta är att eleverna inte befinner sig i nivå med sin årskurs i matematik och engelska. Enligt rektorerna ska elevernas behov av särskilt stöd utredas, men utredningarna har försenats på grund av frånvaro hos ordinarie lärare i förberedelseklassen. Vid Skolinspektionens besök på skolan hade en lärare nyligen anställts till förberedelseklassen, och enligt rektorerna är det denna lärare som nu kommer att genomföra utredningarna av elevernas behov av särskilt stöd.

Av inhämtad dokumentation framgår att alla elever som är inskrivna i skolans förberedelseklass har prioriterad timplan. Av inkommen dokumentation samt uppgifter från en lärare i förberedelseklassen och rektorerna framgår vidare att två av dessa elever, elev 27 och 28, har haft prioriterad timplan sedan i slutet av höstterminen 2021. Skälen till detta är enligt rektorerna att eleverna behövt mer tid på sig för att lära sig språket. Det finns ingen elev på skolan som har anpassad timplan.

Vid Skolinspektionens besök på skolan visade läraren i förberedelseklassen de scheman som eleverna i förberedelseklassen har och berättade att varje elev har ett eget schema. På elevernas individuella scheman fanns praktiska ämnen utlagda samt lektioner i förberedelseklassen, men det angavs inte vilka ämnen eleverna skulle ha under lektionerna i förberedelseklassen. Rektorerna medger att det bara står "förberedelseklass" i schemat på de lektioner som eleverna har i förberedelseklassen och att det inte är specificerat vilka ämnen som eleverna har, vilket rektorerna anser är något som skolan behöver förtydliga. Rektorerna uppger dock att lärarna i förberedelseklassen har en noggrann planering över vad som ska läsas även om det inte framgår av elevernas scheman. En lärare i förberedelseklassen uppger att de elever som har prioriterad timplan ska ha alla lektioner som elevernas ordinarie klasser har, men att eleverna även kan få extra lektioner. Rektorerna uppger att de elever som läser enligt prioriterad timplan får ganska mycket undervisningstid, men kan inte uppge exakta siffror.

En lärare i förberedelseklassen och rektorerna uppger att skolans nyanlända elever har en individuell studieplan som enligt rektorerna upprättas när bedömningen av en elevs kunskaper är klar. Läraren i förberedelseklassen och rektorerna beskriver att de individuella studieplanerna används för att följa upp elevernas utveckling. Rektorerna uppger vidare att de individuella studieplanerna inte är gjorda för ett helt läsår utan kan förändras i samband med möten med vårdnadshavarna.

Skolinspektionen har tagit del av individuella studieplaner för samtliga elever som är inskrivna i förberedelseklassen. Av studieplanerna, som utgår från Skolverkets mall, framgår startdatum i svensk grundskola, elevens modersmål, i vissa fall när kartläggningen av elevernas kunskaper har gjorts, om eleven är placerad i förberedelseklassen, vilka extra anpassningar eleven har samt om eleven har prioriterad timplan. Det framgår även i vilka ämnen eleverna läser enligt skolans timplan och i vilka ämnen de läser enligt elevens timplan.

Rättslig reglering

Mottagande av nyanlända elever

I 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen finns bestämmelser om när en elev ska ges extra anpassningar samt när elevens behov av särskilt stöd ska utredas.

Med nyanländ avses enligt 3 kap. 12 a § skollagen den som 1. har varit bosatt utomlands, 2. nu är bosatt i landet, och 3. har påbörjat sin utbildning här senare än höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år. En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet.

Enligt 3 kap. 12 c-e §§ skollagen ska en nyanländ elevs kunskaper bedömas om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Rektorn ansvarar för att bedömningen görs. Rektorn ska även, så snart som möjligt och senast inom två månader från det att eleven tagits emot inom skolväsendet, besluta om att en nyanländ elev ska placeras i den årskurs som är lämplig med hänsyn till elevens ålder, förkunskaper och personliga förhållanden i övrigt. Eleven ska inom samma tid placeras i den undervisningsgrupp som eleven normalt ska tillhöra. Bedömningen av elevens kunskaper ska göras i sådan tid att beslut om placering i årskurs och undervisningsgrupp kan fattas. Resultatet av bedömningen ska beaktas vid upprättandet av individuell studieplan enligt 12 g § och bedömning av behov av studiehandledning på modersmålet enligt 12 i § samt vid övrig planering av undervisningen och vid fördelning av undervisningstiden.

Enligt 3 kap. 12 f § skollagen får rektorn besluta att en elev vars kunskaper bedömts enligt 12 c § delvis ska undervisas i förberedelseklass, om eleven saknar tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen. En elevs undervisning i förberedelseklass i ett visst ämne ska avbrytas så snart eleven bedöms ha tillräckliga kunskaper i svenska för att på heltid kunna delta i undervisningen i det ämnet i den undervisningsgrupp som eleven normalt hör till. En elev får inte ges undervisning i förberedelseklass längre tid än två år.

Enligt 3 kap. 12 g § skollagen ska en individuell studieplan upprättas för en nyanländ elev som har tagits emot inom skolväsendet i högstadiet i grundskolan och vars kunskaper har bedömts enligt 12 c § senast inom två månader från mottagandet. Studieplanen ska vara långsiktig och beskriva hur eleven ska uppnå behörighet till gymnasieskolans nationella program utifrån elevens mål. Den ska innehålla uppgifter om utbildningens huvudsakliga innehåll och planerade stödåtgärder. Studieplanen ska revideras löpande utifrån de bedömningar som görs av elevens ämneskunskaper.

Enligt 3 kap. 12 h § skollagen får rektorn besluta att en nyanländ elev som har tagits emot inom skolväsendet i högstadiet i grundskolan, ska ges undervisning som avviker från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad timplan), om 1. rektorn efter att elevens kunskaper har bedömts enligt 12 c § eller senare, bedömer att eleven kommer att ha svårt att nå

behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan inom ramen för skolplikten eller motsvarande rätt till utbildning enligt 7 kap. 2 §, och 2. eleven och elevens vårdnadshavare har samtyckt till den anpassade timplanen. En anpassad timplan ska utformas så att 1. eleven ges undervisning i sådana ämnen och minst det antal ämnen som krävs för att nå behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan, 2. ett av de ämnen som avses i 1 är idrott och hälsa, och 3. eleven ges minst den totala undervisningstid som återstår för övriga elever i den årskursen hos huvudmannen under den kvarvarande skoltiden.

Enligt 9 kap. 4 a § skolförordningen får en nyanländ elev ges mer undervisning i svenska eller svenska som andraspråk än övriga elever i samma årskurs hos huvudmannen genom en omfördelning av den undervisningstid huvudmannen beslutat enligt 4 § (prioriterad timplan). Ett beslut om prioriterad timplan får fattas om det behövs för att eleven så snart som möjligt ska kunna tillgodogöra sig undervisningen i den undervisningsgrupp som eleven normalt hör till. En elev får omfattas av prioriterad timplan under högst ett år och eleven får inte under denna tid ges mindre undervisning totalt än andra elever i samma årskurs hos huvudmannen. Rektorn beslutar om prioriterad timplan.

Av 3 § Skolverkets föreskrifter om underlag för bedömning av nyanlända elevers kunskaper (2016:10) framgår att när en elevs kunskaper bedöms enligt 3 kap. 12 c § skollagen ska Skolverkets kartläggningsmaterial för nyanlända elevers kunskaper steg 1 och 2 (diarienummer 2016:428) användas som underlag för bedömningen. I vilken omfattning kartläggningsmaterialet steg 1 och 2 ska användas bestäms utifrån den enskilda elevens förutsättningar och behov.

I förarbetena, prop. 2017/18:197 s. 26 f., anges att bestämmelsen i skolförordningen om prioriterad timplan har som syfte att en elev under en kortare tid ska kunna ges mer undervisningstid i ämnet svenska eller svenska som andraspråk genom att undervisningstid omfördelas från andra ämnen. En förutsättning för prioriterad timplan är dock att elevens möjligheter att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i alla ämnen eller att utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen, inte begränsas. Det får inte göras några avvikelser från de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen. (...) En anpassad timplan ska, till skillnad från en prioriterad timplan, innebära att undervisningen begränsas till ett visst antal ämnen med avvikelse från den timplan samt de ämnen och mål som gäller för utbildningen. Eleven kommer då att få mer undervisning i de utvalda ämnena än elever i samma årskurs som inte har en anpassad timplan.

I förarbetena, prop. 2014/15:45 s. 41, anges att om det kan befaras att en elev efter ett år med prioriterad timplan, och eventuell utökad undervisning, fortfarande inte kommer att kunna uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås ska en utredning om särskilt stöd inledas. En sådan utredning kan dock naturligtvis behöva inledas tidigare beroende på elevens individuella förutsättningar och behov.

Skolinspektionens bedömning

Bedömning av nyanlända elevers kunskaper

Av utredningen framgår att Sjöparksskolan inte alltid använder Skolverkets kartläggningmaterial för bedömning av nyanlända elevers kunskaper steg 1 och 2, trots att dessa är obligatoriska. Vid bedömning av kunskaper hos den nyanlända elev som senast påbörjat sin skolgång vid Sjöparksskolan, elev 29, har dessa kartläggningmaterial inte använts, vilket är en brist.

Placering i förberedelseklassen

Skolinspektionen bedömer att det utgör en brist att det finns elever vid Sjöparksskolan som har gått i förberedelseklassen under längre tid än två år. Om en elev efter två års undervisning i förberedelseklass inte bedöms ha förutsättningar att följa med undervisningen i ordinarie klass i ett eller flera ämnen måste skolan vidta andra åtgärder för att stötta eleven. Sådana åtgärder kan vara att eleven erhåller stöd i form av extra anpassningar eller att en utredning av elevens behov av särskilt stöd startas. Det kan även vara aktuellt med mer studiehandledning på modersmålet eller att rektorn fattar beslut om anpassad timplan.

Beslut om prioriterad timplan

Av utredningen framgår att det finns elever på skolan som har omfattats av ett beslut om prioriterad timplan under längre tid än ett år, vilket utgör en brist. Om en elev efter ett år med prioriterad timplan fortfarande inte kommer att kunna uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås ska en utredning om särskilt stöd inledas. Vidare finns det möjlighet att fatta ett beslut om anpassad timplan för en nyanländ elev som har tagits emot inom skolväsendet i högstadiet och som är i behov av att få undervisning som avviker från ordinarie timplan. Till skillnad från vad gäller beslut om prioriterad timplan finns det ingen tidsgräns för hur länge en elev kan omfattas av ett beslut om anpassad timplan.

Val av ingripande

Skolinspektionen får enligt 26 kap. 10 § skollagen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Gällivare kommuns verksamhet vid Sjöparksskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller undervisning och mottagande av nyanlända elever. Det finns därför skäl att förelägga Gällivare kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Anmärkning

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Elever och lärare beskriver att skolan har problem kopplade till trygghet och studiero. Flera elever uppger att de känner sig trygga på skolan, men elever och lärare beskriver samtidigt att skrik och "skojbråk" är vanligt förekommande samt att det finns elever som upprepat kränker andra elever. Flera elever upplever att studieron återkommande är så dålig att de har svårt att koncentrera sig på undervisningen. Elever och lärare beskriver att det i vissa klasser är ett återkommande störningsmoment att elever rycker upp klassrumsdörren under pågående lektion samt att elever kommer och går som de vill under lektionerna. Lärare beskriver att det finns elever som återkommande stör studieron genom att inte lämna in sina mobiltelefoner, spela musik och prata med sina kompisar. Elever och lärare uppger vidare att det har förekommit att lektioner har avbrutits för hela klasser på grund av bristande studiero. De berättar också att mobiltelefoner används i klassrummet utan att det har en koppling till undervisningen.

En elev, lärare, rektorerna och huvudmannen uppger att eleverna under läsåret 2022/23 fick fylla i en enkät med frågor kring trygghet och studiero. Elever och lärare uppger vidare att mentorerna kan prata om frågor som rör trygghet och studiero på mentorstiden, vanligen när det hänt något specifikt. Elevhälsan uppger att genomförda enkäter och det som framkommer vid hälsobesök hos skolsköterskan diskuteras vid elevhälsoteamsmöten.

Lärare, elevhälsan och rektorerna uppger att skolan arbetar med frågor som rör trygghet och studiero och ger bland annat som exempel att huvudmannen har tillfört medel så att två fritidsledare och fyra skolvärdar har kunnat anställas inför höstterminen 2023, att skolan har förtydligat arbetet med rastvakter, att skolan arbetar med former för mottagandet av nya elever i årskurs 7, att elevhälsan arbetat med projektet "Delbart", som handlar om konsekvenser om att sprida bilder och filmer, samt att eleverna har genomfört trygghetsvandringar. Det har även förekommit att elever fått byta klass och det är planerat att en klass som har särskilt stora problem med trygghet och studiero ska splittras. Huvudmannen lyfter som ytterligare exempel att skolan identifierat duschrummen som en otrygg plats, varför medel tillförts för att bygga duschväggar, samt att huvudmannen tittar på möjligheten att införa kameraövervakning.

Skolinspektionen har tagit del av skolans ordningsregler. Samtliga intervjuade elever känner till skolans ordningsregler, men samtliga intervjuade elever och lärare uppger att ordningsreglerna inte alltid följs samt att flera lärare inte försöker se till att reglerna följs. Detta gäller till exempel reglerna om förbud mot jackor och mobiltelefoner under lektionstid samt om godis- och läskförbud. Elever, lärare och elevhälsan beskriver vidare att lärarna gör på olika sätt samt att vissa lärare inte agerar alls när elever bryter mot reglerna. Elever beskriver, vad gäller regeln kring

godisförbud, att det är vissa lärare som beslagtar godiset medan andra lärare enbart säger till. Samtidigt uppger lärare att de inte vet hur de ska jobba med den aktuella regeln. Enligt elevhälsan tas den bristande samsynen kring ordningsreglerna ofta upp inom arbetslagen.

Flera elever känner inte igen att eleverna har fått vara med och ta fram ordningsreglerna och menar att reglerna inte diskuteras mer än att lärare säger till när elever bryter mot dem. Två elever, lärare och rektorerna uppger dock att eleverna har fått lämna synpunkter på ordningsreglerna under vårterminen 2023 genom klassråd och elevråd. En elev berättar att regeln om godisförbud diskuterades i elevrådet under läsåret 2022/23 och att eleverna då motsatte sig införandet av regeln, medan en lärare uppger att elevrådet motvilligt gick med på regeln. Läraren och elevhälsan beskriver samtidigt att det förhållandet att elever nu får ha kepsar på sig är ett resultat av elevernas åsikter. Elevhälsan uppger vidare att regeln om godis- och läskförbud tillkommit utifrån vad som framkommit i en elevenkät om skräpiga lokaler med utspild läsk och godispapper.

Flera lärare uppger att ordningsreglerna och deras efterlevnad inte följs upp och utvärderas, medan andra lärare och elevhälsan uppger att ordningsreglerna diskuteras på arbetslagsmöten. Vissa lärare uppger att reglerna inte har uppdaterats i närtid på annat sätt än att regeln om godisförbud lades till under läsåret 2022/23. Rektorerna uppger att ordningsreglerna följs upp kontinuerligt, men att det kanske är otydligt för personalen att uppföljning sker. Att skolan blivit godis- och läskfri är enligt rektorerna ett resultat av vad som framkommit vid uppföljning av ordningsreglerna.

Vissa elever uppger att de känner till skolans plan mot kränkande behandling medan andra uppger att de inte gör det. En elev berättar att rektorerna skickade ut information om skolans plan mot kränkande behandling till eleverna i september 2023. Flera elever uppger att de inte pratat om skolans plan mot kränkande behandling och att de inte känner till att eleverna har fått vara med och tycka till om planen. En elev berättar att planen mot kränkande behandling kan tas upp lite då och då, till exempel på mentorstiden. En elev, en lärare och rektorerna uppger att planen mot kränkande behandling har tagits upp i elevrådet och en lärare tillägger att alla mentorer ska ha pratat med sina klasser om planen, men läraren vet inte om alla har gjort det. Enligt rektorerna bygger planen mot kränkande behandling på elevernas åsikter utifrån vad som framkommit via elevhälsosamtalen.

Lärare beskriver att skolan har rutiner för hur lärare ska agera vid kännedom om att en elev upplever sig vara utsatt för kränkande behandling, det så kallade blå spåret. Lärare beskriver vidare att rutinerna inkluderar anmälan och utredning av händelsen. Vissa lärare uppger att det även beslutas om åtgärder, som till exempel att eleverna inte ska vara nära varandra, medan andra lärare uppger att det inte vidtas några åtgärder.

Elever och lärare uppger att det är samma elever som återkommande uppvisar ett ordningsstörande beteende. Lärare och rektorerna uppger att skolan har en orange blankett som används för att utreda om det finns någon bakomliggande svårighet som kan bidra till elevens beteende. Lärare och elevhälsan beskriver vidare att det även kan bli aktuellt att utreda en elevs behov av särskilt stöd. Flera lärare uppger dock att de inte använder den orangea blanketten. Lärare och elevhälsan beskriver vidare att de elever som har ett upprepat ordningsstörande beteende utreds genom möten med elev och vårdnadshavare samt ibland rektorerna. Lärarnas uppfattning är emellertid att det inte vidtas så mycket åtgärder kring de elever som upprepat stör ordningen annat än att det genomförs upprepade möten. Elevhälsan uppger att utredningen om en elevs ordningsstörande beteende kan handla om att ta reda på varför en elev inte orkar och att det då kan bli aktuellt med anpassad studiegång. Det kan även bli aktuellt att en elev får byta klass eller bli föremål för avstängning. Enligt rektorerna kan även kontakter med externa aktörer, stöd av socialpedagogen eller av en elevassistent samt extra anpassningar aktualiseras.

Rättslig reglering

Enligt 5 kap. 3 § skollagen ska alla elever tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero.

Enligt 5 kap. 4 a § skollagen får vid undervisning endast sådan användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning förekomma som sker enligt lärarens instruktioner i syfte att främja elevernas utveckling och lärande, eller utgör extra anpassningar eller särskilt stöd enligt 3 kap. Om det finns särskilda skäl får dock rektorn eller en lärare tillåta en enskild elev att använda en mobiltelefon eller annan elektronisk kommunikationsutrustning även i andra fall än som avses i första stycket.

Enligt 5 kap. 5 § skollagen ska ordningsregler finnas för varje skolenhet. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. Rektorn beslutar om ordningsregler.

Enligt 5 kap. 9-10 §§ skollagen ska rektorn se till att saken utreds om en elev i grundskolan vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarigare förseelse. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. Med utgångspunkt i vad som har framkommit vid utredningen ska rektorn se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende.

Enligt 6 kap. 7 § skollagen ska huvudmannen se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Enligt 6 kap. 8 § skollagen ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Enligt 6 kap. 10 § skollagen är personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Enligt 2 § förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling ska planen mot kränkande behandling upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet som planen gäller för. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Av förarbetena, prop. 2021/22:160 s. 49, framgår att huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero. Det kommer inom ramen för de föreskrifter som meddelas att vara upp till varje huvudman att utifrån de behov och förutsättningar som råder inom huvudmannens verksamhet besluta om den närmare utformningen av detta arbete. Huvudmannens ställningstagande bör bl.a. baseras på en analys av vilka behov och förutsättningar som finns på den aktuella skolenheten och vilka åtgärder som därmed bedöms vara effektiva.

Av förarbetena, prop. 2021/22:160 s. 229 f. framgår vidare att huvudmannen ska se till att rektorn har de förutsättningar som behövs för att bedriva ett förebyggande arbete för att skapa trygghet och studiero. Huvudmannen måste bl.a. se till att rektorn har de resurser som krävs för att trygghet och studiero ska kunna tillförsäkras alla elever. Vidare ska huvudmannen se till att den personal som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för ges möjligheter till kompetensutveckling och att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet (2 kap. 34 § skollagen). Ett förebyggande arbete innebär bl.a. att skolor och huvudmän följer upp elevernas såväl trygghet som studiero. Det innebär även att skolor och huvudmän analyserar vilka hinder som finns för att elever ska vara trygga och ha studiero och aktivt verkar för att dessa hinder undanröjs. Det kan bl.a. innebära att skolan förebygger ordningsstörningar genom väl förankrade

ordningsregler och ett gemensamt förhållningssätt bland personalen och utveckling av det pedagogiska ledarskapet i klassrummet. Det kan även innebära ett fokus på att erbjuda en varierad undervisning av hög kvalitet och de extra anpassningar, särskilda stöd och utmaningar som eleverna behöver. Det förebyggande arbetet omfattar även ett aktivt arbete med att främja de normer och värden som ska präglade utbildningen, bl.a. alla människors lika värde och respekt för andra människors egenvärde samt jämställdhet, och åtgärder inriktade mot specifika problem som sexuella trakasserier eller andra former av kränkningar. Sammansättningen av elever på olika skolenheter kan också vara en av de faktorer som ingår i de analyser som ska göras. Utifrån en uppföljning och analys av vilka behov som finns i verksamheten kan både mer generella och särskilt riktade åtgärder behöva vidtas.

I förarbetena, prop. 2021/22:160, s. 236, anges även att skolan ska följa upp i vilken utsträckning ordningsreglerna följs och, om det finns brister, ta reda på orsaken till dessa. (...) Om det t.ex. finns ordningsregler som fungerar mindre väl ur vissa avseenden eller som följs i låg utsträckning bör skolan utreda orsakerna till detta och antingen förändra reglerna eller implementera dem mer kraftfullt, om det anses viktigt att ha kvar dem, eller ta bort dem, om de vid en närmare analys inte anses behövas. Det ska i detta sammanhang beaktas att om elever och personal uppfattar att eleverna på ett systematiskt sätt inte följer skolans ordningsregler riskerar det att skapa en kultur där det är acceptabelt att bryta mot ordningsregler och andra normer för uppförande.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister vad gäller skolans arbete med ordningsregler. Det framgår att elever och personal känner till skolans ordningsregler, men eleverna följer inte reglerna och skolans personal saknar en gemensam hållning för hur de ska agera när reglerna bryts. Det framgår vidare att lärarna, som är de som ska se till att reglerna efterlevs, inte anser att ordningsreglerna följs upp. Mot bakgrund av att befintliga ordningsregler inte fungerar som tänkt behöver skolan ta reda på orsaken till detta genom att följa upp ordningsreglerna, analysera resultat av uppföljningen samt ta ställning till om ordningsreglerna behöver revideras och/eller implementeras ytterligare i verksamheten.

Skolinspektionen bedömer vidare att det utgör en brist att det förekommer att mobiltelefoner används i klassrummet utan att läraren lämnat instruktion till eleverna att göra det och utan att elever som använder telefoner har rätt att göra detta som en stödåtgärd eller på grund av särskilda skäl.

Skolinspektionens utredning har inte visat att det finns ytterligare brister i skolans arbete med trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling.

Extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Elever, lärare och rektorerna uppger att skolan erbjuder läxläsningstid på tisdag eftermiddag klockan 15.00 – 16.30. Av inkomna scheman framgår att vissa klasser slutar 15.10 på tisdagar, men enligt rektorerna finns det inga klasser som slutar senare än så. Enligt lärare är det skolans husvikarier som själva håller i dessa pass.

Rektorerna uppger vidare att det finns en klass på skolan som utöver läxläsningstiden på tisdagar har extra studietid på måndagar och torsdagar.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 3 § skollagen framgår att med undervisning avses processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till skollagen och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden.

Enligt 10 kap. 5 a § skollagen ska elever i årskurs 4-9 erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör. Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det utgör en brist att Sjöparksskolan inte erbjuder extra studietid två timmar per vecka för samtliga elever. Skolan erbjuder enbart 90 minuter läxläsningstid per vecka för de flesta av skolans klasser, och det framgår även att alla elever inte kan delta under all tid som erbjuds då tiden överlappar med ordinarie undervisning för vissa klasser. Vidare framgår att läxläsningstiden leds av skolans husvikarier och att det inte finns någon lärare som ansvarar för undervisningen under dessa pass. Kravet att undervisning ska ske under ledning av lärare är därmed inte uppfyllt.

Val av ingripande

Skolinspektionen får enligt 26 kap. 11 § skollagen tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten. Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Gällivare kommuns verksamhet vid Sjöparksskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling samt extra studietid. Utredningen visar emellertid att skolan uppfyller författningarnas krav i flera delar vad gäller trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling samt att skolan ändå erbjuder läxläsningstid, även om den tid som erbjuds inte uppfyller författningarnas krav för extra studietid. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristerna som

mindre allvarliga och finner därför skäl att tilldela Gällivare kommun en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Studiehandledning på modersmålet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen beslutade den 7 februari 2023 att förelägga Gällivare kommun att senast den 8 maj 2023 tillse att elever i behov av studiehandledning på modersmålet ges sådan studiehandledning.

Av inkommen redovisning från huvudmannen, intervjuer med rektorerna och huvudmannen samt kompletterande skriftliga yttranden från huvudmannen framgår att Gällivare kommun har genomfört en upphandling för att kunna erbjuda studiehandledning på modersmålet såsom fjärrundervisning. En upphandling genomfördes under vårterminen 2023, men fick göras om under början av höstterminen 2023 med anledning av brister i förfrågningsunderlaget. Upphandlingen som genomfördes i början av höstterminen 2023 har därefter överklagats och en process kring detta har pågått under oktober 2023. Gällivare kommun har därför valt att sluta avtal med en godkänd huvudman inom skolväsendet och studiehandledning ska ha startats den 21 november 2023. De elever som är i behov av studiehandledning kommer att erbjudas extra mycket studiehandledning samt lovskola med studiehandledning under läsåret 2023/24 för att ta igen eventuellt förlorad studiehandledning och kunskapsutveckling.

Gällivare kommun har bifogat avtal med den huvudman inom skolväsendet som nu levererar studiehandledning till Sjöparksskolan. Av avtalet framgår att uppdraget avser studiehandledning i 14 olika språk totalt 27 timmar per vecka med möjlighet veckovis reglera mängden studiehandledning. Det anges vidare att uppdraget påbörjas den 14 november 2023 och avslutas senast den 28 juni 2024.

Rättslig reglering

Av 3 kap 12 i § skollagen framgår att en nyanländ elev som tagits emot inom skolväsendet i högstadiet ska få studiehandledning på modersmålet om det inte är uppenbart obehövt. Studiehandledningen ska syfta till att ge eleven förutsättningar att nå de betygskriterier som minst ska uppnås. Studiehandledningen får ges på elevens starkaste skolspråk, om det är ett annat än modersmålet.

Enligt 23 kap. 14 § skollagen får uppgifter som avser studiehandledning på modersmålet inom grundskolan överlämnas till en annan huvudman inom skolväsendet på entreprenad. Ett överlämnande av uppgifter som avser studiehandledning på modersmålet får innebära att studiehandledning ges i interaktiv form med informations- och kommunikationsteknik där eleven och studiehandledaren är åtskilda i rum men inte i tid.

Enligt 5 kap. 4 § första stycket skolförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det. Av bestämmelsens tredje stycke följer att studiehandledning får ges i interaktiv form med informations- och kommunikationsteknik, där eleven och studiehandledaren är åtskilda i rum men inte i tid, om det inte finns någon lämplig person inom skolenheten som kan ge studiehandledning och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten nu uppfyller författningarnas krav inom detta område och att tidigare konstaterade brister har avhjälpats. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen beslutade den 7 februari 2023 att tilldela Gällivare kommun en anmärkning för brister rörande särskilt stöd. Bristerna bestod i att skolans beslut om åtgärdsprogram saknar datum för uppföljning och utvärdering samt uppgift om vem som ansvarar för uppföljningen respektive utvärderingen. Vidare utgjorde det en brist att skolan utvärderat beslut om anpassad studiegång utan att rektorerna tagit ett nytt formellt beslut om den särskilda stödåtgärden ska fortsätta gälla eller inte.

Rektorerna uppger att skolan justerat mallen för åtgärdsprogram så att ovan nämnda uppgifter framgår av besluten samt att det numera vid utvärderingen av ett åtgärdsprogram eller ett beslut om anpassad studiegång tas ett nytt beslut om elevens särskilda stödåtgärder ska fortsätta eller avslutas.

Rättslig reglering

Enligt 3 kap. 9 § skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska det bland annat framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Av 29 kap. 10 § skollagen framgår att i ärenden som avser myndighetsutövning mot enskild tillämpas bland annat bestämmelserna i 31-34 §§ förvaltningslagen (2017:900) om dokumentation och motivering av beslut samt underrättelse om innehållet i ett beslut och hur ett överklagande går till. Enligt förarbetena gäller paragrafen bland annat när beslut fattas i ärenden om särskilt stöd (prop. 2009/10:165 s. 928).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer att Gällivare kommun har vidtagit åtgärder i enlighet med Skolinspektionens anmärkning och att tidigare konstaterade brister har avhjälpats. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Modersmålsundervisning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Elever och lärare uppger att eleverna får information om rätten till modersmålsundervisning. Lärare, elevhälsan och rektorerna uppger vidare att skolan för närvarande anordnar modersmålsundervisning i finska, samiska och meänkieli. Enligt rektorerna har ingen elev efterfrågat modersmålsundervisning i något annat språk.

Rättslig reglering

I 10 kap. 7 § första och andra stycket skollagen anges under vilka förutsättningar en elev ska erbjudas modersmålsundervisning.

Enligt 10 kap 7 § tredje stycket skollagen och 5 kap. 10 § skolförordningen är en huvudman skyldig att anordna modersmålsundervisning i ett språk endast om minst fem elever som ska erbjudas modersmålsundervisning önskar sådan undervisning och det finns en lämplig lärare. Denna begränsning gäller dock inte de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av regionchef Agneta Broberg.

Juristen Ellen Kalman har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även enhetschef Eva-Lena Ölund Brändström, regionjurist Nina Forsgren, och utredare Oskar Holst medverkat.